

HENRI MICHEL • Faşizmler

HENRI MICHEL (1907-1986) Fransız tarihçi ve İkinci Dünya Savaşı uzmanı. Direniş'e katıldı, sosyalist SFIO temsilcisi olarak koordinasyon komitesinde yer aldı. Savaşın ardından Nazi işgali ve Direniş üzerine çalışmalarını yoğunlaştırdı. Comité d'histoire de la Seconde Guerre mondiale'in kurulmasına ve *Revue d'Histoire de la Seconde Guerre mondiale* dergisinin çıkarılmasına öncülük etti ve direktörlüğünü yürüttü.

İletişim Yayınları, Cep Üniversitesi, 1990-1993 (2 baskı)

Les fascismes

© 1987 Presses Universitaires de France

İletişim Yayınları 1596 • Başvuru Dizisi 59

ISBN-13: 978-975-470-069-5

© 2011 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2011, İstanbul

2. BASKI 2017, İstanbul

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Kerem Ünüvar

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HENRI MICHEL

Faşizmler

Les fascismes

ÇEVİREN *Fusun Üstel*

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM

Faşizmin Anlamı	7
Faşizmin redleri.....	8
Faşizmin kabulleri.....	9
Faşizmin öncesi ve doğuşu.....	13
Faşizm ve gericilik.....	17
Faşizm ve Bolşevizm.....	19
Faşizmin evrimi.....	21
Faşizmler.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

İtalyan Faşizmi	25
Faşizmin öncesi ve iktidara gelişi.....	27
Benito Mussolini.....	31
Faşizmin evrimi.....	32
Faşizm ve İtalyan toplumu.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nasyonal-Sosyalizm	43
Nazizmin iktidara gelişi.....	45
Adolf Hitler.....	48
Nasyonal-Sosyalist Parti.....	50

SS'ler	54
Nasyonal-Sosyalist devlet	58
Nasyonal-Sosyalizm ve Alman toplumu	60
Nasyonal-Sosyalist "kültür"	65
Hitlerci ırkçılık	69
Yaşam sahası	71

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Fransız Faşizmleri	75
Faşizmin geçmişi	76
Birlikler ve faşizmin çekiciliği	79
İşbirliği ya da Nazizmin büyüleyiciliği	82
Vichy ya da galip ve faşizan gericilik	89

BEŞİNCİ BÖLÜM

Faşist Avrupa	93
Klerikal faşizmler	94
İspanyol falanjizmi ve Caudilismo	96
Faşizan askeri diktatörlükler	99
Hitler ve Avrupa faşizmi	101
Kuzey Avrupa'nın faşistleşmesi	102
Orta Avrupa faşizmleri	105

ALTINCI BÖLÜM

Avrupa Dışı Faşizm	111
Japon faşizmi	112
Güney Amerika faşizmi	114
Afrika: Nasırılık ve ırk ayrımcılığı	116
Amerika Birleşik Devletleri ve faşizm	119

YEDİNCİ BÖLÜM

Bir Açıklama Denemesi	121
Faşizm ve kapitalizm	123
Birkaç gözlem	127

Kaynakça	131
----------------	-----

BİRİNCİ BÖLÜM
FAŞİZMİN ANLAMI

Faşizmin İncili'ni aramak boşunadır. *Mein Kampf* yalnızca Nazizmin Eski Ahiti'dir. Tarihsel olay –tıpkı Fransız Devrimi'nin “filozoflar” tarafından hazırlanmamış olması gibi– bir dizi kuramcı tarafından hazırlanmamıştır. Faşist “düşünürler” parmakla sayılacak kadar azdır. Doğrusunu söylemek gerekirse, sözcüğün kendisi, yani faşizm¹ olayın doğasını tarihsel kılmaktadır: Farklı güçlerin birlikteliği ve bu birlikteliğin, hatta onun düşüncesinin bile bir oldu bittiden kaynaklanması. Faşist diktatörler ampirik olmuşlardır; “şef” kitlenin üzerine doğmuş, icraatı emir olmuş ve sözleri gerçeği açıklamıştır. Öte yandan faşistler her yerde ad vererek gösterdikleri gerçek ya da hayali rakiplerini ihbar ederek ve onlara karşı mücadele ederek ortaya çıkmışlardır; mücadeleleri öncelikle bir karşı çıkış olmuştur. Aynı zamanda, bazı hedefler izlemiş, bir program hazırlamış, az ya da çok tutarlı bir görüş oluşturmuşlardır. Yani ortak bir faşist öz, bir redler ve öneriler karışımı, üzerine türevlerin aşılandığı karmaşık bir bütünün bir tür “asgari başlangıç”ı olan ortak bir faşist öz bulunmaktadır.

1 “Fasces”dan gelmektedir: Dinlenme sırasında tüfeklerin çatılması ya da Antik Roma'da liktörün simgesi.

Faşizmin redleri

Faşizmin *a priori* ve bütünüyle karşı çıktığı, “aydınlanma felsefesi”nden esinlenen ve Fransız Devrimi’ne siyasal olarak devredilen 19. yüzyılın liberal toplumdur. Faşizm ne insanların eşit olduğuna, ne de doğal olarak iyi olduklarına inanır. Descartes, Kant ve Rousseau’yu ve onlarla birlikte bilimciliği ve sürekli gelişme umudunun yaratıcısı pozitivizmi dışlar. Sözkonusu toptan mahkûm etme bir dizi reddi doğurmaktadır:

Baskı gruplarının egemenliği altında olması nedeniyle ulusal çıkarı korumayı başaramayan ve “yozlaşma” olarak kabul edilen demokrasi reddedilmektedir; parlamenter sistem yalnızca kısır bir oyun, ulusun gerçeklerine yabancı bir lâf kalabalığıdır; partiler çoğulculuğu salt bölünmeye ve boş tartışmalara neden olmaktadır; siyasal yöneticilerin halk tarafından seçilmesi zararlı bir düştür;

Dolayısıyla bireysellik, insan hakları, “bireyin onuru” inkâr edilmektedir. Çünkü bireyin hakkı yoktur; bütünleştiği topluluk içinde varlık kazanır, sarmalanmaya, yönetilmeye ihtiyacı vardır;

Liberal toplum reddedilmektedir; çünkü özgürlük başıbozukluk şeklinde, başıbozukluk ise grup bütünlüğünün zayıflaması yönünde yozlaşmaktadır; grup, bünyesine girmeyi reddedenleri cezalandırma hakkına sahiptir; adaletin amacı bireyi savunmak değil, ama grup bütünlüğünü tehlikeye atanları cezalandırarak onu korumaktır;

Yaşamsal atılımı boğan mantık tarafından yönlendirilen davranış biçimi reddedilmektedir; faşizm, entelektüalizm karşıtı bir tepkidir; içgüdünün öç alışıdır; eylem kültürünü yüceltmekte, şiddetin erdemini savunmaktadır.

Faşizm, sınıf mücadelesine dayanması ve toplumsal grubun bölünmesine ve zayıflamasına yol açması nedeniyle